ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 123, Aralık 2021, s. 475-487

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.54168>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
11.11.2021

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date
29.12.2021

Begüm ÜNLÜ

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi
unlubegum15@gmail.com
Orcid: 0000-0001-6687-100X

Prof. Dr. Nilgün SAZAK

Sakarya Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı
sazakn@sakarya.edu.tr
Orcid: 0000-0001-8068-6126

FRANSIZ VE YUNAN MÜZİĞİ ÖZELİNDE TÜRKİYE’DE ARANJMAN ŞARKILARIN ARAŞTIRILMASI

Öz

Türkiye yüzyıllardır Fransız, İspanyol, Yunan, Arap gibi yakın temasta bulunduğu kültürler ile çok yönlü bir etkileşime girmiştir. Bu etkileşim tek taraflı olmamıştır. Bu etkileşimde giyim, davranış, yemek gibi unsurlarda değişim göstermenin yanı sıra müzik kültüründe de değişim ve gelişmeler gözükmemektedir. Araştırmalara göre Türkiye’de 1961 yılı itibarıyla ilk defa Fransızca şarkıların yeni Türkçe sözlü halleri üretilerek piyasaya dağıtılmıştır. Yapılan araştırmalarda 1961-1991 yılları arasında yoğun bir şekilde Fransızca ve Yunanca şarkıların yeni Türkçe sözleri ile dinleyiciye ulaştırıldığı görülmektedir. Bu şarkılarda; Türk toplumunun sosyal hayatından, etnik özelliklerinden etkilenecek sözler yazılmıştır. Yani alt yapısı yabancı kökene sahip nota ve melodiler ile bu yeni şarkılara, dinleyicinin “kendini bulabileceği” veya dinleyicinin “algısını değiştirecek” sözler yerleştirilmiştir. Bu çalışmanın konusu; yüzyıllardır etkileşim halinde bulunan Fransız ve Yunan Kültürünün Türk Pop Müziğine yansımalarını araştırmaktır. 20. yüzyılda Türkiye’deki Fransız ve Yunan şarkılarının, kültürel aktarımının bir örneği özelinde; şarkıların ithalatı, dönüşümü ve tüketiciye ulaşımı araştırılmak istenmektedir. Bu çalışma, sunulan konunun tarihsel ve kültürel bağlamında pop

müziğin dönüşümünü ve tüketiciye ulaşımını incelemeyi amaçlamaktadır. Türkçeye uyarlanmış şarkı modellerinin üretiminin en yoğun olduğu dönemden seçilen 2 şarkı örneği ile araştırma içerisinde anket soruları bulundurulmuştur. Yapılan bu araştırmada yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum vb. unsurlar dolayısıyla heterojen bir yapıyı oluşturması sebebiyle Tabakalı Örneklem Yöntemi kullanılmıştır. Uygulanacak bu ankette 216 katılımcının; *kapalı uçlu sorulara* cevap vermesi istenmiştir.

Anahtar kelimeler: Türk Pop Müziği, Fransız Pop Müziği, Yunan Pop Müziği, Aranjman Şarkı, Kültürel Etkileşim.

RESEARCH OF ARRANGEMENT SONG IN TURKEY ABOUT FRENCH AND GREEK MUSIC

Abstract

Turkish have had multifaced interactions with cultures with close contacts, such as French, Spanish, Greek, Arabic... for centuries. In this interaction, besides showing changes in elements such as clothing, behavior and food, changes and developments appear in music culture. According to the researches, for the first time in Turkey as of 1961, new Turkish versions of French songs were produced and distributed to the market. Studies have shown that between 1961-1991, French and Greek songs were delivered to the audience with their new Turkish lyrics. In these songs; Words were written by influencing the social life and ethnic characteristics of Turkish society. In other Word, with notes and melodies of foreign origin, these new songs are embedded with words that the listener can “find himself” or “ change the perception” of listeners. The subject of this study; this course aims to investigate the reflections of French and Greek Culture, which have been interacting for centuries, on Turkish Pop Music As an example of the cultural transmission of French and Greek songs in Turkey in the 20th century; The import of songs, their transformation and their access to the consumer are wanted to be researched. This study aims to examine the transformation of pop music and its access to consumers in the historical and cultural context of the subject presented. Survey questions were included in the research with two song samples selected from the period when the production of song models adapted to Turkish was the most intense. This questionnaire presented is essential in commenting on the audience according to gender and In this research, age, gender, socio-economic status, and so on. The Stratified Sampling Method has been used because of the elements, thus creating a heterogeneous structure. In this questionnaire to implemented, 216 participants; He asked to answer closed-ended questions.

Keywords: Turkish Pop Music, French Pop Music, Greek Pop Music, Arrangement Song, Cultural Interaction.

GİRİŞ

Anadolu coğrafyası yüzyıllardır birçok topluluğa misafirlik etmiştir. Bu coğrafyada yaşayan beylikler, devletler, imparatorluklar birbirleri ile etkileşime geçmişlerdir. Bu etkileşimlerde; gelenek, görenek, kültürel, etnik yapı gibi unsurlar değişip gelişerek günümüzde bizlere kadar ulaşmıştır. Aynı şekilde bu topluluklar da etkileşime girdiği toplulukların değişim

ve gelişime uğramasını sağlamıştır. Bu etkileşimler ile insanların dili, dini, giyim tarzı ve yemek kültürü dâhil olmak üzere çok fazla konuda izler bırakmıştır. Bu izlerden biri müziğimizde olan farklılaşmadır. 1960’lara kadar ülkemizdeki sanatçılar kendi eserlerini bestelemişlerdir. Fakat 1960 yılı itibarıyla yurtdışındaki sanatçıların eserlerini kendi yorumlarıyla değiştirmeye çalışmışlardır. Bu değişimler eserlerin sözlerinin değiştirilmesiyle oluşmuştur. Güncel olaylar, toplumsal değişimler, başkaldırıları, gelenek ve göreneklere göre bu şarkıların sözleri değiştirilmiştir. Müziksel alt yapının aynı bırakılarak; ana eserin sözlerini değiştirilerek yapılan yeni oluşuma “aranjman” adı verilmiştir.

Aranjmanın yaygınlaşmaya başladığı 1960’larda “aranjman” terimi yerine “Hafif Müzik” terimi de kullanılmıştır. Türkiye’de Batı müziği bestelerinin sözlerini değiştirmeye, ezgileri aynı sözleri değişik müzik ürününe aranjman denir(Uslu, 2009).

Fransız Pop şarkısının ilk Türk uyarlamaları, 1961 yılında Türkiye’de Odeon şirketi tarafından piyasaya çıkartıldı. Lirikçi ve müzik yapımcısı Fecri Ebcioglu, Türkçe şarkı sözü “Azzam”ın 1960 şarkısı, “C’est écrit dans le ciel” (sky: gökyüzü) Türkçe şarkısı “Bak bir varmış bir yokmuş” (1961) olarak adlandırıldı ve şarkıcı İlhan Gencer tarafından icra edildi (Küçükkaplan, 2015).

Orhan Kahyaoğlu’nun *Pop Müziği Şekillenirken* isimli yazısında aranjmanın Türkiye’deki doğuşundan şöyle bahsetmiştir;

“Fecri Ebcioglu kendisiyle 1967’de yapılan bir röportajda, 1958’de ABD’ye gittiğini ve orada yaşayan göçmen halkların hepsinin kendi popüler müziklerini kendi dilleriyle söylediklerini gördüğünü ve bunun Türkiye’de niye hayat bulamadığını sorguladığını söyleyecek ve bir iki yıl içinde de ‘Aranjman’ müziğinin temellerini atacaktı. Yani dönemin Batı pop şarkıları Türkçe sözlere çevrilip yeniden Türkiyelilerce yorumlanacaktı. Bu bir tür pop miladıydı” (2020, 21 Kasım. Erişim adresi: <http://www.turkishmusicportal.org/tr/turk-muzigi-turleri/populer-muzikler-turk-pop-muzigi-sekillenirken>).

Türk şarkılarıyla yabancı şarkıların *Türkiye’de daha çok yeniden üretilmesinden önce, Batı müziği Türk pazarlarında popülerdi* ve müzisyenler orijinal yabancı sözleriyle Batı şarkılarını sık sık sahneliyorlardı(Stokes, 2010). Dolayısıyla, Türk dinleyicisi yabancı müzik ya da söylenen yabancı dillere yabancı değildi. Daha sonra bu tür aranjman olarak adlandırılacaktı “düzenleme”...(Küçükkaplan, 2015).

Aranjmanın altın çağı 1960’lı ve 1970’li yıllardı. Aranjman Türkiye’de o kadar popüler oldu ki, Adamo gibi bazı Batılı şarkıcılar bile şarkılarını Türk dinleyiciye yaymak amacıyla Türkçe seslendirdiler(2020, 21 Kasım. Erişim adresi: <https://fikirturu.com/toplum/muzik-tarihimiz-bize-ne-soyluyor/>). Özgün beste çalışmalarının sayısının henüz az olduğu o dönemde, aranjmanların, popüler müzik piyasasının canlanmasında önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bir dönem, neredeyse bütün şarkıcılar aranjman şarkı söylemişlerdir. Fecri Ebcioglu, Sezen Cumhuri Önal gibi isimlerin öncülüğünde, Ajda Pekkan’dan Nesrin Sipahi’ye kadar birçok yorumcu aranjman şarkı okumuşlardır.

1960’lı ve 1970’li yıllardaki aranjman şarkılar incelendiğinde İngilizce, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Arapça... şarkıların, ezgi ve form yapısının aynen korunup Türkçe yeni sözler yazılarak son hali ile söylenmiştir. Temelinde 60’lı yıllar, ‘aranjman-hafif müzik’ ve ‘türkü düzenlemeleri-Anadolu pop’ olarak iki müzikal kanal için oluşum yıllarıdır (2020, 22

Kasım. Erişim adresi: <http://www.musikidergisi.net/?p=2084?ref=bulabul.com>). 1970’li yılların sonlarına doğru Anadolu Pop/Rock ve Aranjan inişe geçmiştir (2020, 21 Kasım. Erişim adresi: <https://fikirturu.com/toplum/muzik-tarihimiz-bize-ne-soyluyor/>).

1960’lı yıllar itibariyle ülkemizde yurtdışı bağlantılı çok sayıda aranjan şarkı söylenmektedir. Eskiden yeterli sayıda olmayan telif kurallarının olmamasından kaynaklı bu aranjanı yapılan şarkılar halk tarafından şarkıcıya ait olduğu zannedilmektedir. Yıllar geçse de halkımız bu aranjan şarkıları dinlemektedir. Ancak halen halkımız aranjan şarkıları dinledikleri şarkıcıya ait olduğunu düşünmektedir. Bu sebepten ötürü günümüzde telif mahkemeleri sürmektedir. Örneğin: 1970 yılında Weily Weily ismiyle piyasaya sürülen şarkı 1974 yılında Erkin Koray tarafından aranjanı yapılarak “Fesuphanallah” ismiyle Türkiye’de yayınlandı. O zamanlar belirli bir telif izni alınmadığı bilinmektedir. Bu şarkıyı sözleri değiştirilerek 2016 yılında Sütas A.Ş tarafından 41. yıl şarkısı olarak yayınlamıştı. Bu durumdan dolayı Erkin Koray dava açarak “eser üzerinde haksız hak talep etmek” ve “itibarını zedelemek” suçları ile 50 bin TL manevi tazminat talep etmişti (2020, 22 Kasım. Erişim adresi: <https://www.birgun.net/haber/erkin-koray-ve-median-arasindaki-tartisma-devam-ediyor-243098>).

Yüzyıllardır etkileşim halinde bulunan kültürlerin Türk Pop Müziğine yansımalarını tartışmaktır. 20. yüzyılda Türkiye’deki şarkıların, kültürel aktarımının özelinde; şarkıların dönüşümü ve tüketiciye ulaşımı araştırılmak istenmektedir. Bu çalışma müzik kültüründe etkileşimde bulunduğumuz Fransız ve Yunan müziği özelinde yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizi, sentezi ve yorumlamasıyla yazılmıştır.

Bu çalışmanın problemi; “Dinleyici kitlesi aranjan şarkıları bilinçli olarak mı dinlemektedir? Belirlenen şarkıların dinlenme kitlesi nedir?”

Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada sunulan konu olan aranjan şarkıların Türk dinleyici kitlesi tarafından bilinirliğini ve kabul edilirliliğini incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Araştırmaya katılanların müzik zevkleri nasıldır?
2. 20. yüzyıl boyunca Yunan ve Fransız Pop Müziğinin Türkiye’de Türkçe sözleriyle birlikte kullanımının tüketiciye ulaştırıldığı düşünüldüğünde, dinleyici aranjan şarkı dinlediğinin bilincinde midir?
3. Aranjan yapılan şarkılar kim tarafından tüketiciye ulaşmıştır?
4. Bu aranjan şarkılar ne süredir tüketiciye ulaşmaktadır?

Araştırmanın Önemi: Türkçe uyarlanmış şarkı modellerinin üretiminin en yoğun olduğu dönemden seçilen şarkı örnekleri araştırma içerisinde analiz edilecek verilerin toplanması ve yorum yapılması açısından önem arz etmektedir.

Konu Hakkında Yapılan Diğer Çalışmalar: Türkiye’de Aranjan çalışmaları dikkat çeken konular arasındadır.

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Bilimler Ana Bilim Dalı Müzik Yöneticiliği Bilim Dalı Doktora Tezi “Remiks,” “Cover” Ve “Aranjan” Kavramlarının Tespiti Ve Ontolojik İncelemesi çalışmasında: “ ‘remiks’, ‘cover’ ve ‘aranjan’ kavramları, bunlarla ilgili kişi ve kuruluşlara işaret eden telif hakları kurumları (eser sahibi, icracı, yapımcı

meslek birlikleri), eser sahibi (besteci, aranjör ve söz yazarı), icracı (gurup üyesi icracılar ve yorumcu icracılar), prodüksiyon (yapım şirketleri), medya röprodüksiyon (temsili alanlarda yayın) alt kısımları ve prodüksiyon/medya röprodüksiyon düzenlemeleri üzerinden” araştırılıp incelenmiştir(Baldan, 2011).

Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi *Türk Popüler Müzik Üretimi ve Ürünlerindeki Karma Yapıyı Hazırlayan Toplumsal ve Müziksel Etkenler* isimli çalışmada: “Aranjman şarkıların, arabesk, Türk Sanat Müziği, pop ve rock müzik tınılarının bir arada bulunduğu albümleri popüler müziğe egemen olan karma yapıyı yansıtır. Müzik ürünlerinde farklı müzik türlerinin bir arada kullanılması, müzik yapımcılarının kullandığı bir strateji olmakla birlikte, halkın farklı türdeki müziği aynı platformda dinleme isteğini yansıtır” sonucuna varılmıştır(Dürük, 2011).

YÖNTEM

Araştırma Betimsel Tarama Modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, literatür tarama yoluyla ve araştırmacı tarafından uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenen anket formu yoluyla toplanmıştır.

Evren – Örneklem: Bu çalışmada aranjman şarkılarının dinleyici ile buluşup tüketilmesi evreni oluştururken; Fransız ve Yunan aranjman şarkıları arasından seçilen “Her yerde kar var” ve “Her şeyi yak” şarkılarının 18-65 yaş aralığı üzerindeki tüketimi örnekleme oluşturmaktadır.

Araştırmada Kullanılan Örneklem Yöntemi: Yapılacak olan bu çalışmada yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, eğitim vb. unsurlar dolayısıyla heterojen bir yapıyı oluşturması sebebiyle *Tabakalı Örneklem Yöntemi* kullanılacaktır. Bu yöntemden kısaca bahsetmek gerekirse; Her tabaka kendi içinde çeşitli özellikler yönünden benzer yani homojendir. Ayrıca her tabaka diğer tabakalardan farklı özelliklerdedir.

Verilerin Analizi: Araştırma verilerini elde etmek için literatür taramasının yanında, araştırmacı tarafından uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Anket verileri, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) For Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular Araştırmaya katılanların müzik zevkleri nasıldır? sorusuna cevap aramak için katılımcılara dönemsel olarak müzik zevklerinin nasıl olduğu sorulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Müzik Beğenileri

		Müziğin dönemsel özellikleri dikkate alındığında hangi dönem müziklerini dinlemeyi tercih edersiniz?						TOPLAM
		70’lerin müzikleri	80’lerin müzikleri	90’ların müzikleri	Fark etmez	60’ların müzikleri	Hiçbiri	
18-33	f	4	11	63	48	1	1	128
	%	3,1%	8,6%	49,2%	37,5%	0,8%	0,8%	100,0%

34-49	f	7	10	30	19	0	0	66
	%	10,6%	15,2%	45,5%	28,8%	0,0%	0,0%	100,0%
50-65	f	2	7	4	9	0	0	22
	%	9,1%	31,8%	18,2%	40,9%	0,0%	0,0%	100,0%
TOPLAM	f	13	28	97	76	1	1	216
	%	6,0	13,0	44,9	35,2	0,5	0,5	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, tüm katılımcıların görüşleri incelendiğinde, %44,9 oranında “90’ların müzikleri” favori dönem olarak görünmektedir. Yaş değişkenine göre 18-33 yaş grubundaki katılımcıların %49,2 oranında ve 34-49 yaş grubundakilerin %45,5 oranında “90’ların müziklerini” sevdikleri belirlenmiştir. 50-65 yaş katılımcıların %40,9 oranında verilen seçeneklerdeki müzik dönemlerini “fark etmeksizin” dinledikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Aranjman Dinleme Süresi Analizi

		Aranjman pop şarkıları ne süredir dinliyorsunuz?					
		1960-90’lı yıllarını yaşadığım için o dönemki şarkıları biliyorum ve dinliyorum	2000’ler itibarıyla geçmişte yaşamaya duyduğum özlem ile dinlemeye başladım	Günümüzde halen dinliyorum	Aranjman şarkı dinlemedim	Aranjman pop şarkılarımız olduğunu düşünmüyorum	TOPLAM
18-33	f	4	29	66	24	5	128
	%	3,1	22,7	51,6	18,8	3,9	100
34-49	f	19	10	31	4	2	66
	%	28,8	15,2	47	6,1	3	100
50-65	f	14	0	7	1	0	22
	%	63,6	0	31,8	4,5	0	100
TOPLAM	f	37	39	104	29	7	216
	%	17,1	18,1	48,1	13,4	3,2	100

Araştırmaya katılım sağlayan 216 kişiye “Aranjman pop şarkıları ne süredir dinliyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Tablo 2’de tüm katılımcıların %48,1’inin aranjman pop şarkılarını “günümüzde halen dinlediği” sonucuna ulaşılmıştır. 18-33 ile 34-49 yaş gruplarındaki katılımcıların genel görüşle paralel görüşte olduğu fakat 50-65 yaş aralığındaki katılımcıların %63,3 oranında “1960-90’lı yıllarını yaşadığım için o dönemki şarkıları biliyorum ve dinliyorum” seçeneğinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Anket sonuçlarından da anlaşılabileceği gibi, günümüzde de hala aranjman pop şarkıları sevilmekte ve dinlenmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Beğenilerini Etkileyen Müzikal Unsurlar

		Dinlediğiniz müzik türlerinde sizi en çok etkileyen müzikal unsur hangisidir?			TOPLAM
		Melodi	Ritim ve Tempo	Hepsi	
18-33	f	24	26	78	128
	%	18,8%	20,3%	60,9%	100,0%
34-49	f	18	7	41	66
	%	27,3%	10,6%	62,1%	100,0%
50-65	f	10	1	11	22
	%	45,5%	4,5%	50,0%	100,0%
TOPLAM	f	52	34	130	216
	%	24,1	15,7	60,2	100

Katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda %60,2 oranında bir şarkıyı beğenmelerinde etkili olan unsurların “melodi- ritim ve tempo” olduğu ortaya çıkmıştır. Yaş değişkenine göre cevaplar incelendiğinde aynı görüşte birleşildiği, melodinin ritim ve tempodan ayrı düşünülemeyeceği görüşünde birleştikleri söylenebilir.

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular: “20. yüzyıl boyunca Yunan ve Fransız Pop Müziğinin Türkiye’de Türkçe sözleriyle birlikte kullanımının tüketiciye ulaştırıldığı düşünüldüğünde, dinleyici aranjman şarkı dinlediğinin bilincinde midir?” sorusuna cevap aramak için tanınan şarkıcı ve grup isimlerinden yararlanılmış, katılımcıların konuyu daha rahat anlayabilmesi için o isimler üzerinden sorular sorulmuştur. İkinci alt probleme ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde yer almaktadır.

Tablo 4. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Ajda Pekkan Şarkı Sözlerine Dair Görüşlerinin Analizi

		Ajda Pekkan şarkılarının sözlerinin yabancı dillerden değiştirilmiş olduğunu düşünüyor musunuz?		TOPLAM
		Evet	Hayır	
18-33	f	65	63	128
	%	50,8	49,2	100
34-49	f	46	20	66
	%	69,7	30,3	100
50-65	f	21	1	22
	%	95,5	4,5	100
TOPLAM	f	132	84	216
	%	61,1	38,9	100

Tablo 4’te, Araştırmaya katılım sağlayan 216 kişi %61,1 oranında Ajda Pekkan şarkılarının sözlerinin yabancı dillerden değiştirilmiş olduğunu söylemişlerdir. Yaş değişkenine

göre, katılımcılardan aranjman şarkıları en çok dinleyen kesim olan, 50-65 yaş aralığında olanlar %95,5 oranında Ajda Pekkan’ın şarkı sözlerinin yabancı dilden değiştirilmiş olduğunu söylemişlerdir. 34-49 yaş aralığındaki katılımcılar %69,7 oranında aynı görüşe katılırken, genç nesil olarak kabul edebileceğimiz 18-33 yaş aralığındaki katılımcıların cevapları birbirine çok yakın olmuş, %50,8 oranında “evet” seçeneği biraz öne çıkmıştır. Tablodan da anlaşılacağı gibi, ileri yaş grubu katılımcıların daha belirgin yanıt vererek Ajda Pekkan özelinde sorulan aranjman şarkıların varlığını kabul ettikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 5. Cinsiyet ve Yaş Değişkenlerine Göre Katılımcıların Duman Grubunun Şarkı Sözlerine Dair İncelenmesi

		Duman Grubu’nun şarkılarının sözlerinin yabancı dillerden değiştirilmiş olduğunu düşünüyor musunuz?		TOPLAM
		Evet	Hayır	
18-33 YAŞ	f	16	112	128
	%	12,5	87,5	100
34-49 YAŞ	f	14	52	66
	%	21,2	78,8	100
50-65 YAŞ	f	7	15	22
	%	31,8	68,2	100
TOPLAM	f	37	179	216
	%	17,1	82,9	100

Tablo 5’te araştırmaya katılım sağlayan 216 kişiye Duman Grubunun şarkılarının sözlerinin yabancı dillerden değiştirilmiş olup olmadığı sorulmuş, yaş değişkenine göre, verilen cevaplar incelendiğinde, belirlenen grubun şarkı sözlerinin aranjman olup olmaması sorusuna 18-33 yaş katılımcılarından %87,5’i “hayır”; 34-49 yaş katılımcılarından %78,8’i “hayır”; 50-65 yaş katılımcılarından %68,2,2si “hayır” cevabını vermiştir. Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların belirlenen Duman grubunun şarkı sözlerinin aranjman olup olmaması sorusuna ortak bir görüşle hayır cevabında birleşmiştir. İlgili literatür tarandığında, Duman grubunun seslendirdiği *Her şeyi yak* şarkısı aranjman bir şarkı olup diğer şarkılar özgün şarkılardan oluşmaktadır.

Tablo 6. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Aranjman Şarkı Farkındalığının Analizi

			1960’lar itibariyle başta Fransızca olmak üzere birçok dildeki şarkıların Türkçe sözler ile dinleyiciye ulaştırıldığını biliyor musunuz?			TOPLAM
			Evet	Hayır	Bir fikrim yok	
Yaş	18-33	f	49	27	52	128
		%	38,3	21,1	40,6	100
	34-49	f	39	8	19	66
		%	59,1	12,1	28,8	100

	50-65	f	18	1	3	22
		%	81,8	4,5	13,6	100
TOPLAM		f	106	36	74	216
		%	49,1	16,7	34,3	100

Araştırmaya katılım sağlayan 216 kişiye Araştırmaya katılım sağlayan 216 kişiye 1960’lar itibariyle aranjman şarkıların tüketiciye sunulması sorulmuştur. Genel görünüm incelendiğinde, %49,1 oranında katılımcıların birçok yabancı dilde şarkının Türkçe sözleriyle 1960 yılından itibaren dinleyiciye ulaştırıldığı görüşünde birleşmişlerdir. Aynı soruya bir de yaş değişkeni gözüyle bakıldığında, 18-33 yaş grubundaki katılımcıların bu konu hakkında %40,6 oranında “bir fikrim yok” cevabını vermiştir. 34-49 ile 50-65 yaş grupları 1960 yılından itibaren yabancı dildeki müziklerin üzerine Türkçe söz yazılarak dinleyicilere ulaştırıldığı görüşünde birleşmektedir. Tablodan da anlaşıldığı üzere genç katılımcıların, eski tarihlerde ortaya çıkan aranjman akımı hakkında fikrinin olmamaktadır.

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular: “Aranjman yapılan şarkılar kim tarafından tüketiciye ulaşmıştır?” sorusuna cevap aramak için tanınan şarkıcı ve grup isimlerinden ve bilinen iki şarkı isminden yararlanılmış, katılımcıların konuyu daha rahat anlayabilmesi için o isimler üzerinden sorular sorulmuştur. Alt probleme ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde yer almaktadır.

Tablo 7. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Çevresinde Ajda Pekkan'ı Dinleme Alışkanlığının Analizi

		Yakın çevrenizde Ajda Pekkan'ı dinleyen bulunuyor mu?				TOPLAM
		Evet, ailem dinliyor	Evet, arkadaşlarım dinliyor	Evet, hem ailem hem de arkadaşlarım dinliyor	Hayır, çevremde dinleyen bulunmuyor.	
18-33	f	13	27	64	24	128
	%	10,2	21,1	50	18,8	100
34-49	f	7	19	24	16	66
	%	10,6	28,8	36,4	24,2	100
50-65	f	3	5	7	7	22
	%	13,6	22,7	31,8	31,8	100
TOPLAM	f	23	51	95	47	216
	%	10,6	23,6	44,0	21,8	100

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan 216 katılımcının %44’ünün hem ailesinin hem de arkadaşlarının Ajda Pekkan şarkılarını dinlediği belirlenmiştir. Yaş değişkenine göre cevap arandığında, 18-33 ile 34-49 yaş aralığında bulunan katılımcılar, hem ailelerinin hem de arkadaşlarının Ajda Pekkan şarkıları dinlediklerini söylemişlerdir. 50-65 yaş grubundaki katılımcıların cevaplarında iki farklı seçenekte eşitlik bulunmuştur. %31,8 oranında “Evet, hem ailem hem de arkadaşlarım dinliyor” ve “Hayır, çevremde dinleyen bulunmuyor.” cevabını vermişlerdir. İleri yaştaki katılımcıların çevresinde dinleyen olmadığını söyleyerek artık eski zaman şarkıcısı kategorisine attığı Ajda Pekkan’ın dinleyici kitlesinin her yaş grubunda olması

ilgi çekicidir.

Tablo 8. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların “Her Yerde Kar Var” Şarkısını Dinlediği Sanatçı Analizi

		“Her yerde kar var, kalbim serin bu gece” sözleri ile bilinen ‘Her yerde kar var’ şarkısını ilk kimden dinlediniz?						TOPLAM
		Ajda Pekkan	Kalben	Nilüfer	Yaşar	Bu şarkıyı dinlemedim	Joe Dassin	
18-33	f	25	14	32	2	55	0	128
	%	19,5	10,9	25	1,6	43	0	100
34-49	f	6	0	49	0	11	0	66
	%	9,1	0	74,2	0	16,7	0	100
50-65	f	5	0	15	0	1	1	22
	%	22,7	0	68,2	0	4,5	4,5	100
TOPLAM	f	36	14	96	2	67	1	216
	%	16	6,5	44,4	0,9	31	0,5	100

Araştırmaya katılım sağlayan 216 kişiye “Her yerde kar var, kalbim serin bu gece” sözleri ile bilinen ‘Her yerde kar var’ şarkısını ilk kimden dinlediniz” sorusu sorulmuş olup, 18-33 yaş grubundaki katılımcılar %43 oranında “bu şarkıyı dinlemediğini”; 34-49 yaş grubundakiler %74,2 ve 50-65 yaş grubundaki katılımcılar da %68,2 oranında adı geçen şarkıyı “Nilüfer” adlı sanatçıdan dinlediklerini söylemişlerdir. Şarkıyı asıl sahibi olan Joe Dassin’den dinlediğini söyleyen bir katılımcı da 50-65 yaş grubundadır. Tablodan da anlaşıldığı gibi genç nesil “Her yerde kar var” adlı şarkıyı çoğunlukla bilmemektedir.

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular: “Bu aranjman şarkılar ne süredir tüketiciye ulaşmaktadır?” sorusuna ilişkin bulgular aşağıda tablo halinde yer almaktadır.

Tablo 9. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların “Her Yerde Kar Var” Şarkısını Duyduğu Yıl Aralığı Analizi

		“Her Yerde Kar Var” şarkısını ilk kez hangi yılda duydunuz?						TOPLAM
		1971-1981	1982-1992	1993-2003	2004-2014	2015-Günümüz	Bu şarkıyı dinlemedim	
18-33	f	2	2	13	27	31	53	128
	%	1,6	1,6	10,2	21,1	24,2	41,1	100
34-49	f	3	27	21	2	2	11	66
	%	4,5	40,9	31,8	3	3	16,7	100
50-65	f	1	13	6	1	0	1	22
	%	4,5	59,1	27,3	4,5	0	4,5	100
TOPLAM	f	6	42	40	30	33	65	216
	%	2,8	19,4	18,5	13,9	15,3	30,1	100

Araştırmaya katılım sağlayan 216 kişiye “her yerde kar var” adlı şarkıyı ilk kez hangi yıl aralığında duyduğu sorulmuştur. Genel duruma bakıldığında %30,1 oranında bu şarkıyı “hiç dinlemediklerini” belirtmişlerdir. Yaş değişkenine göre tablo incelendiğinde; 18-33 yaş aralığındaki katılımcıların “bu şarkıyı hiç dinlemediği” belirlenmiştir. 34-49 yaş aralığındaki katılımcılar %40,9 ile 50-65 yaş aralığındaki katılımcılar da %59,1 oranında “1982-1992” yılları arasında dinlediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuca göre, bir zamanların çok sevilen şarkısı olan “her yerde kar var” şarkısının zamana yenik düştüğü ve yeni nesil tarafından bilinmediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 10. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların “Her Şeyi Yak” Şarkısını Duyduğu Yılın Analizi

		“Beni yak, kendini yak, her şeyi yak” sözleri ile bilinen ‘Her şeyi yak’ şarkısını ilk kez hangi yıl aralığında duyunuz?					TOPLAM
		1990-2000	2001-2011	2012-2018	2019-Günümüz	Bu şarkıyı dinlemedim	
18-33	f	11	60	47	8	2	128
	%	8,6	46,9	36,7	6,2	1,6	100
34-49	f	49	12	2	3	0	66
	%	74,2	18,2	3	4,5	0	100
50-65	f	13	5	1	1	2	22
	%	59,1	22,7	4,5	4,5	9,1	100
TOPLAM	f	73	77	50	12	4	216
	%	33,8	35,6	23,1	5,6	1,9	100

Araştırmaya katılım sağlayan 216 kişiye belirlenen şarkıyı hangi yıllar arasında duyduğu sorulmuş ve tüm katılımcıların “her şeyi yak” şarkısını %35,6 oranında 2001-2011 yılları arasında ilk kez duyduğu öğrenilmiştir. Yaş değişkenine göre tablo incelendiğinde ise; genel katılımı benzer olarak 18-33 yaş grubundaki katılımcıların %46,9 oranında bu şarkıyı 2001-2011 yılları arasında duyduğu öğrenilmiştir. 34-49 yaş grubundaki katılımcıların %74,2 ile 50-65 yaş aralığındaki katılımcıların da %59,1 oranında adı geçen şarkıyı ilk defa 1990-2000 yılları aralığında duyduğu ortaya çıkmaktadır. “Her şeyi yak” şarkısı Duman grubunun sayesinde 2000’li yıllarda yine popüler olmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Araştırmaya katılan 216 kişiye müzik zevkleri sorulmuş ve en çok beğenilen dönem “90’ların müzikleri” olduğu belirlenmiştir. Yaş değişkenine göre 18-49 yaş aralığındaki katılımcıların genel görüşle birleştiği fakat 50-65 yaş grubunun büyük çoğunluğunun ise müzik dönemlerini “fark etmeksizin” dinledikleri ortaya çıkmıştır. Aranjman pop şarkılarının günümüzde de halen büyük oranda dinlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların beğenilerini etkileyen müzikal unsurlar ise “melodi- ritim ve tempo” olmaktadır.

2. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: “20. yüzyıl boyunca Yunan ve Fransız Pop Müziğinin Türkiye’de Türkçe sözleriyle birlikte kullanımının tüketiciye ulaştırıldığı

düşünüldüğünde, dinleyici aranjman şarkı dinlediğinin bilincinde midir?” sorusu, tanınan şarkıcı ve grup isimlerinden yararlanılarak sorulmuş, Ajda Pekkan’ın şarkı sözlerinin bir çoğunun aranjman olduğu, Duman grubunun şarkı sözlerinin ise aranjman şarkı olmadığı sonucuna varılmıştır. Dinleyici kitlenin aranjman şarkı ayrımı yapabilecek bilinçte olduğu görülmektedir.

3. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: “Aranjman yapılan şarkılar kim tarafından tüketiciye ulaşılmıştır?” sorusuna cevap aramak için tanınan şarkıcı ve grup isimlerinden ve bilinen iki şarkı isminden yararlanılmıştır. Katılımcılara Ajda Pekkan dinleme alışkanlıkları sorulmuş ve alınan cevaplara göre, her yaş grubunda büyük oranda “hem aile hem de arkadaş çevresi” tarafından dinlenen bir sanatçı olduğu sonucuna varılmıştır.

“Her yerde kar var” şarkısı özelinde sorulan sorulara gelindiğinde; bu şarkının 18-33 yaş aralığında bilinmediği, 34-65 yaş aralığında ise ilk defa “Nilüfer” adlı sanatçıdan duyulduğu sonucu elde edilmiştir.

4. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: “Bu aranjman şarkılar ne süredir tüketiciye ulaşmaktadır?” sorusuna bilinen iki şarkı isminden yola çıkılarak cevap aranmış ve 18-33 yaş grubundaki katılımcıların “Her yerde kar var” şarkısını “hiç dinlemediği”, 34-65 yaş grubundakilerin ise “1982-1992” yılları arasında dinlemiş oldukları belirlenmiştir. “Beni yak kendini yak her şeyi yak” adlı şarkıyı ise 18-33 yaş aralığındaki katılımcıların

“2001-2011” yılları arasında dinlemesinin sebebi olarak Duman grubunun bu şarkıyı seslendirerek kendi genç kitlesine bu şarkıyı kabul ettirmesi olarak düşünülmektedir. 34-65 yaş grubundaki katılımcılar ise aynı şarkıyı ilk kez “1990-2000” yılları arasında Sezen Aksu yorumuyla dinledikleri düşünülmektedir.

ÖNERİLER

1. Bu çalışmada “Fransızca” ve “Yunanca” dilinden Türkçe ’ye çevrilmiş 2 şarkı incelenmiştir. Farklı araştırmacıların yapacakları diğer çalışmalarında farklı dillerden aranjmanı yapılan şarkıların analizi yapılması
2. Aranjmanlara dair yapacakları çalışmalarda; eserin ana dildeki sözleri ile aranjmanı yapılan dildeki sözleri arasında ilişki kurulması
3. Diğer araştırmacıların aranjmanlara dair yapacakları çalışmalarda; eserin ilk piyasa sunulduğu klibi ile aranjmanı yapılan sonraki klibi arasındaki benzerlik ve farklılıklarının incelenmesi önerilir.

KAYNAKÇA

- Baldan, O. (2011). “Remiks,” “Cover” Ve “Aranjman” Kavramlarının Tespiti Ve Ontolojik İncelemesi. Doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilmener, N. (2003). *Bak Bir Varmış Bir Yokmuş*, İletişim.
- Doğanay, A., Ataizi, M., Balaban Salı, J., ve Akbulut, Y. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemler*, Anadolu Üniversitesi Uzaktan Öğretim Tasarım Birimi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2653 Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 1619.
- Dürük, E. F. (2011). Türk Popüler Müzik Üretimi ve Ürünlerindeki Karma Yapıyı Hazırlayan Toplumsal ve Müziksel Etkenler, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(1), 33-42.
- Erkin Koray ve Median Arasındaki Tartışma Devam Ediyor (2020, 21 Kasım). Erişim adresi: <https://www.birgun.net/haber/erkin-koray-ve-median-arasindaki-tartisma-devam->

ediyor-243098.

<http://www.musikidergisi.net/?p=2084?ref=bulabul.com> Erişim tarihi: 22 Kasım 2020.

Küçükkan, U. (2015). *Türkiye’nin Pop Müziği*, Ayrıntı Yayınları.

Türk Pop Müziği Şekillenirken (2020, 21 Kasım). Erişim adresi:
<http://www.turkishmusicportal.org/tr/turk-muzigi-turleri/populer-muzikler-turk-pop-muzigi-sekillenirken>

Stokes, M. (2012). *Aşk Cumhuriyeti Türk Popüler Müziğinde Kültürel Mahrem* (Hira Doğrul, Çev.). The University of Chicago Press (Orijinal eserin yayın tarihi 2010).

Uslu, R. (2009). Müzik Terimlerindeki Karmaşanın Akademik Çalışmalara Yansıması: Orijinal, Nazire, Çeşitleme, Varyant, Aranjman, Cover, İcra, *İdil Dergisi* 1(2), 144-165.

Yılmaz, H. Müzik Tarihimiz Bize Ne Söylüyor? (2020, 21 Kasım). Erişim adresi:
<https://fikirturu.com/toplum/muzik-tarihimiz-bize-ne-soyluyor/>